

մենայն դե իւր հայրենակցաց հետ պետակցի առանց միտ գնելու անոնց քաղաքական եւ կրօնական կարեւացի շահաւորութիւն, այն չարք ինծի այնպիսի սիրայիւր ընդունելութիւն ըրին, որ սկսայ իրենց յաճախ այնչափ ինձ ընել:

«Ի սկզբան կրօնական ինքզնույն վրայ խօսք չեղան: Ար խոսեցինք գիտութեանց վրայ, ի մասնաւորի զհետադիմութիւնը (hypnotisme) վառ խոսակցութեան նիւթ էր, եւ յայտնի է որ իմ կարծիքներս չարք կարծեաց միասին չէին: Բիշ մ'եղարք տանք կրօնական գրութիւններ տուին ինձ, զորոք անյաշուութեամբ կարգացին:

«Այս գրքերէն մի քանիսն մտացաւ մէջ տարակույսերս յարուցին, եւ տարակուսի մասն ընդդէմ էր կուրի վարդապետութեան մը, որուն եւ ոչ առաջին բառը գիտէ: Ամենայն ինչ կախած է այն շրջակայքէն, որուն մէջ մարդ կ'ապրի:

«Մարգիկ ոչ հոգեպաշտ եւ ոչ նիւթ ապաշտ կը ծնանին: Երկտասարդութեան ժամանակ մարդուն առած կրթութեան համեմատ՝ մարդս այս կամ այն կողմէ կը միտէ: Ամէն մէկն այնուհետեւ փիլիսոփայական այս կամ այն գրութիւնը կ'ընդգրկէ: Յիս զործուած փոփոխութիւնն օմանց նորանշան պիտի երեւայ: Սակայն ասոր մէջ զարմանալու բան չկայ: Եղարկայէն զաղափարներն զանազան կէտերու մէջ իրարու հետ կը միտան: Անտարակուսելի է որ անիշխանականք կրօնական են իրենց տեսակէն մէջ: Մարդկութիւնն իրենց կրօն առած են, զոր կ'առաւուածացնեն եւ իրենց զաղափարականցնորք կը յանգի որոշ չափով մը ի խորհրդականութիւն (mysticism):

«Փարիզ զարեւած ժամանակ տակաւին դարձի եկած չէի: Ար տարակուսէի. այսչափ միայն: Բիշ մ'առնեմ վերտոնի սկսայ անիշխանականաց հետ յարաբերութեան մէջ մտնել, ի մէջ այլոց նաեւ Շարլ Մալադոյի հետ, զոր եւ յայտմ' իրեւ շատ երեւելի հանճար մը կը նկատեմ:

«Միեւնոյն միջոցին Փարիզի առաքելոց եւ քահանայից հետ յարաբերութեան մէջ էի, եւ կը կարգայի ոչ թէ կրօն տարածելու նպատակամ' այլ քահանայից համար գրուած գրքեր: Յիշեմ՝ կղերականներու մէջ զործածուած Տեսական եւ Բարոյական աստուածաբանութիւնը եւ Ս. Թովմայի Բովանդակութիւնը:

«Մարգիանց խմբերը գիտելով՝ մարդկութեան վրայ ունեցած զաղափարս նուաստացաւ: Մեկուսացան: Միջակայքն ալ ինծի չէր յարմարեր, եւ կրօնական ուսումնիցս յառաջ վարելով՝ հասունացայ այնչափ, որ կրնայի վարդապետութիւնն փոխել: Տարակույսն ինձ անգի տուաւ անխախտ եւ բացարձակ համոզման: Այլ թէ զգացմունքն, այլ զարգացման ծանրախոշ ուսմունքն զիս փոխեցին:

«Երբ որ զգայի որ զարեւի եկած եմ, զայնի գտայ առաքելական եւ քահանաներ, որոնք ամե-

նալու խորհուրդներ տուին ինծի, եւ ի վեր քան զամենայն յորդորելին զիս որ որոշում մը չընեմ՝ բայց միայն հասուն խորհրդով: Արեւմտ յանկարծախար բան չէ: Ինչ որ գործեցին, զործեցի ինչն լիուրի ազատութեամբ: Ամենեւին ծնունդ մը չեղաւ ինծի:

«Այլ ինք զինքս որոշած եւ իրեք կամ չորս կեայ կողմնակցութեան մէջ մտած եմ, եւ այն գործունէութիւնն ու անձնանկրութիւնը՝ զոր ցոյց տուի երբեմն անիշխանականութիւնը պաշտպանելու, պատարաս եմ ցուցնելու կամ զոգիկականութեան գաղտնի յաղթութեանը: Կարելի է որ Ափրիկէի առաքելութեան երբեմն, կարելի ալ է որ Փարիզ մնամ, ուր կրնամ ինք զինքն նուիրել քրիստոնէական ընկերակցութեան տարածման գործունէութեան:

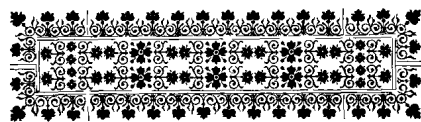
«Հասանական է որ ի սկզբան առանձնական բանախօսութիւններ կատարեմ կամ զոգիկեայ գործափարաց շրջանին մէջ, իմ որակարգս, որ առաջին գումարմանց համար անփոփոխական է, այս է՝ Եկեղեցի եւ ընկերական ինքրորդ: Պիտի յիշեմ Վեռն Ժ. Գի շրջաբերականին հրահանգացը վրայ: Փաստեր պիտի առնուած Աւետարանէն, որ աղքատաց եւ նեղելոց ծախարիտ մատենան է:

«Եթէ այնուհետեւ Ափրիկէի առաքելոց կարգը չմտնեմ, գրքով եւ խօսքով Եկեղեցւոյ տնտեսական վարդապետութիւնները պիտի պաշտպանեմ:

Եթէ Կուլդէն, ինչպէս կը յայտարարէ, իւր բովանդակ գործունէութիւնն ի նպատակ նոր համոզմանց գործած է, կամ զոգիկեայ գաղտնի լաւ նորքի (rectue) մը գտած կ'ըլլայ: Բայց ի վերջ թող ներէ ինձ որ խորհուրդ մը տամ, թէ հրապարակական ժողովոց մէջ ամենեւին չիտան: Հին բայերաներն անիշխանականներն ինծի ըսին որ եթէ Կուլդէն հրապարակաւ ճառախօսելու ըլլայ, այնպիսի աստանայական աղմուկ (boucan) մը պիտի յարուցանեն, որպիսին երբեք տեսնուած չէ: Եւ յայտնի է որ աղմուկ յարուցանելու մէջ անիշխանականք ի վաղուց վարպետ եղած են:

„Le Figaro“ 22 Sept. 1891.

Montigny.

ՅՈՒՐԱՆՈՒՐԵ

ՆՈՐԱՆՈՒՐԵ

Նոր տնայի պայտահարոյնիս:

Փարիզի ձիաձիգ երկաթ ուղւոյ ընկերութիւնը նոր եղանակաւ մը կը պայտահարէ իւր մէքեր, որոնք ամէն օր քան ըլլող, ճամբայ կ'ընեն: Նոր երկաթներէ հիններէն նման են, սակայն Bessemerի պողպատէ պատրաստուած են: Այս պայտերն ա-

ւանց քամելու ձեկբու ամբակին վրայ կը դրուին: Պայտերը ծուռ լծակ (levier) մ'ուռնին, որուն վեր բարձրացող բազուկը կնշակին մինչև մէջտեղը կը հասնին: Պայտերու ծայրերուն վրայ պողպատեայ օղակ մը հաստառուած է, որ կնշակը կը շրջապատէ եւ լծակին հաստառուն կցած է: Երկաթին ներքին կողմն երեք հատ պողպատեայ սրածայր սլաք կայ որոնք օմբակին մէջ կը մտնեն եւ պայտերու շարժիլը կը խափանեն: Պայտը քակելու համար բուսական է միայն լծակին վրայ հաստառուած օղակը լուծել:

ՏՆՏԵՍՈՎՈՒՆ

Միջոցակներու խայթոռանքն զի՞մ միջոց:

Միջոցակներու խայթումին դէմ կը յանձնուի աղին անտուր: Այսինքն անտուր քիչ մը լե՛րելով՝ խայթած մասին վրայ քսելու է, այնպէս որ վերքը աճառով բորբոքին ծածկուի: Առով խայթած մասն ո՛ր կ'ուռնի եւ ո՛ր ալ կը քերուի:

կոորտքն ու թոքը զօրացնելու պարզ միջոց ուն:

Անգղիացի բժիշկն մը փորձած է՝ որ եթէ որեւիցէ անձ մը փետրայ անամէլ փողով (tigue de plume) առատ եւ խորունկ օդ ներշնչէ, այնպէս որ թոքն քստ կարելոյն բնագործակի, եւ այս եղանակն օրը հինգ կամ վեց անգամ կրնէ, իսկոյն կուրծքը տարածուածեամբ (շատ անգամ մինչև իր մատնաշաղկի) կը մեծնայ: Թոքն անձինն այս կերպով ներշնչելով ո՛ր միայն շնչառութեան գործարանները կը զօրանան եւ առողջ կ'ըլլան: Հասպ նաեւ մարտդուծեան նպատակամտացով կ'ըլլայ, եւ մարդուն զօրութիւնը կ'աճի: Այս միջոցը պէտք է ամենէն աւելի տկար կուրծք ունեցողներու վրայ փորձել: Երկար ժամանակ հազէ շարժառուող աղաք այս եղանակաւ բուրդովին կ'ազատին: Կենթադրուի որ արգիւնքն աւելի ազգու կ'ըլլայ, եթէ այն այս եղանակս բաց օդը մէջ կատարուի:

Անատոմները ծանծանր ազատնոյն միջոց:

Դռնօթ է թէ արածուող կամ աշխատաւոր անասունները շանաճանքերէն, փոքր եւ մեծ ձիապիծակներէն այնչափ կը շարժարունին, որ աւելի կը յազնին անոնց դէմ իրենք զերեքը պայտակներով՝ քան թէ նիւթական աշխատութեամբ: Շատ անգամ կը պատահի որ անասուններն այնչափ կը շարժարունին, որ եւ ոչ իսկ ջլազ կրնան ուռել: Ասոր առջեւ հետեւեալ միջոցով միայն կարելի է առնուլ: Հալուէն, դանիսի վարունգը (colloquinte), եղան լեղին, փեղենայի ու խունի քիչ մ'իւղն մէջ եփէ եւ վերջապէս պարզուած անցուր: Այս կերպով յառաջ կ'ընեն իւրն անասնոց աուրներուն բարորոքն ու մարմնոյ այն ամէն մասներուն՝ ուր ծանծանր ամենէն աւելի կը յաճախեն, քօք:

ՄԱՆՐԱՆՈՒՐԷ

Մամոր մարքին:

Վաթ կայի կտոր մը թափելէ բնակնդրկի մէջ եւ ամառի աղաներուն մէջն քաշել: Վաթկայն միշտ փոխելու է, մինչեւ որ ալ չաղտոտի:

Փայտածխոյ ազդեցութիւնը:

Եթէ քիչ քանակի պաղ կտոր մը վերքի վրայ դրուի՝ ցուր կը մեղմանայ, եւ եթէ ժամ մը կենայ վրան՝ վերքը կը բուժի, եթէ խոր շէ: Չարահոտ միւր հանցական հոտ կը ստանայ՝ եթէ քիչ մ'առնեն փայտածխոյ մէջ մնայ: Հստած չուրը կը մաքրուի փայտածխով: Սենեկի մէջ քիչ մը փայտածուխ տարածելու ըլլալ՝ դարաշահութիւնը կ'աւելնայ: Ուռէքներու վրայ ալ փայտածխոյ փոշի ցանելն ապագրիւն է չմար:

Երկրագործական եւ անտառաբուական յարցոյց

յԱստրիս:

Վերջերս երկրագործական եւ անտառաբուական զարդացց ցանկը հրատարակած է: Սոյն զարդացք թիւը՝ այս տարուան Գարուն վերջերը 1071 հասած է, որոնց մէջ կը գտնուին՝ 1 համայնարան, 12 երկրագործական զարդոց, 6 կամօնավաճառական եւ անտեսական, 5 անտառաբուական, 17 ստորին զարդոց՝ պողոց, դէմոյ, պարտիզաց, կուսէի եւ զայլուկ անկող մշակութեան համար, եւ վերջապէս 4 դարեջն զարդոց: Այս զարդոցներէն շատ հազար միայն նոր շինուած են, 1891 ին աշնան Էկէրի երկրագործական զարդոց պիտի բացուի: Նմանապէս բացուելու վրայ են երկրագործական զարդոց մ'ի Բիլզէն: Լեհաստանի երկրագործական զարդոց մ'ի Դեշէն (Էհհերէն զատարածութեամբ). երկրագործական զարդոց մը յՈւհհերցը, դիւղատետեական զարդոց մը ի Յեմնիքը, եւ երկրագործական զարդոց մը ի Տիլմանը: Անցեալ տարի համայնարանն 49, միջին զարդոցներէն 216, իսկ մասնական զարդոցներէն 1063 տաշկերազ ուսումն աւարտած են:

ՔԱՂԱՔԱՅԱՆ ՏԵՍԻՍԻՐԻՐ

Վիեննա, 29 Հոկտեմբեր, 1891:

Քաղաքական դիպաց գլխաւորն է քանի մը Ռուսիայտաց ըրած այցելութիւնը: Ռուսիայի Վարդ թագաւորն իտալիոյ Հովմերդոս արքային հետ տեսակցեցաւ ի Մոնցա, եւ այժմ տեսակցութեան ազգած է Գերմանիոյ արքունից: Ռուսիոյ ինքնակաշն երկար առնեն հիւր եղաւ ի Դանիա, եւ այժմ վերադառնալու վրայ է, մինչ Ռուսիոյ արտաքին գործոց պաշտօնեայն Կիրս տեսակցեցաւ իտալիոյ Ռուսիոյ պաշտօնէի գահընդունին: Այս ամէն տեսակցութեանց, միանաւոր վերջնոյս վրայ լրագիրը ենթադրութեանց կոյտ մի յօրինեցին. քայց